

HET LAATSTE GESPREK

Paul De Bruyn

Het laatste gesprek

Houtekiet
Antwerpen / Utrecht

Dit boek is fictie. Namen, personages en organisaties
zijn verzonnen of worden alleen fictief gebruikt.
Elke gelijkenis met echte personen, levend of dood,
of gebeurtenissen is puur toeval.

© Paul De Bruyn / Uitgeverij Houtekiet 2016
Houtekiet, Katwilgweg 2, B-2050 Antwerpen
info@houtekiet.be
www.houtekiet.be

Omslag Sigrid Princen
Opmaak www.intertext.be

ISBN 978 90 8924 476 5
e-ISBN 978 90 8924 015 6
D 2016 4765 22
NUR 330

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print,
photoprint, microfilm or any other means, without written
permission of the publisher.

I

De kist staat naast het open graf. Er loopt een rilling over mijn rug. Een nijdige windstoot snijdt over de begraafplaats en blaast takjes en afgevalen bladeren weg. Ik krijg het nog kouder en zet de kraag van mijn jas rechtop. Is het nu zo maar een gedachte, of vinden de meeste begrafenissen inderdaad begin december plaats?

De priester zegent het graf en zegt zijn gebeden. 'Want Gij zijt de verrijzenis en het leven,' vang ik op. Verder kan ik er niets van horen. Ik sta te ver naar achter, helemaal laatste in de rij.

Ik kijk rond wie er nog allemaal is. Er staan misschien dertig mensen. De helft van diegenen die daarnet bij de kerkdienst zijn geweest. Bijna geen enkel gezicht komt me bekend voor. Eén man herken ik wel onmiddellijk en de schrik slaat me om het hart. Frans Elsen staat vooraan. Hij kijkt strak voor zich uit. De blik achter die bril met glazen zonder randen is koud en ondoordringbaar, zoals altijd. Hij mag me niet zien. Ik duik snel weg achter de schouders van de mannen voor mij.

Een paar mensen zetten een stap opzij en ineens zie ik hem staan. Richard Dries. Ongelooflijk. Hij is er dus ook. Ik heb hem niet gezien tijdens de dienst. Waar heeft die gezeten? Waarom is hij hier? Is dit zijn ultieme triomf nu zijn oude erfvijand begraven wordt? Hij klapt ongeduldig in zijn handen en steekt ze dan snel in de zakken van zijn overjas. Hij kijkt ach-

terom alsof hij voelt dat iemand naar hem kijkt. Even kruisen onze blikken elkaar. Ik voel me onbehaaglijk. Ik knik naar hem, maar hij kijkt onmiddellijk weer weg. Kent hij mij eigenlijk? Heeft hij ooit iets geweten van de dingen waarmee ik bezig ben geweest? Zijn geruite pet maakt zijn hoofd nog dikker. Hij ziet eruit als een opgeblazen schildpad. Zijn blik achter de bril met hard metalen frame is ondoorgrondelijk en afwijzend, zoals altijd.

Een paar kraaien vliegen krijsend naar de kale bomen achter de muur. De lucht is nu bijna zwart. Er is sneeuw op komst. De laatste geuren en de laatste kleuren van de herfst zijn weg, verdreven door de lege kou en de harde lijnen van de naderende winter. Alles ruikt al naar winter.

Meer en meer mensen staan te trappelen van de kou. De priester beëindigt zijn gebeden en er komt beweging in de rij. Rosa stapt als eerste naar voren, klein en ineengekrompen, nog veel breekbaarder dan ik haar ooit heb gezien. De weduwe maakt een kruisteken en buigt voorover. Er is geen andere familie, had het radiojournaal gisteravond nog eens gemeld als opvallend detail. Geen kinderen, geen broers, zussen, neven of nichten. Gewoon niemand. Vreemd dat iemand die zo veel zeg heeft gehad in de recente gebeurtenissen van het land geen familie had behalve zijn vrouw.

De buurman, Roger, die ik de afgelopen maanden een paar keer heb gezien, maakt nu een buiging over de kist. Dan zijn vrouw. Achter haar volgt Frans Elsen, daarna een stuk of wat oudere mensen, ook burens waarschijnlijk of kennissen van vroeger, dan de burgemeester van het dorp, zowaar met de rood-geel-zwarte sjerp om, en nog enkele anderen die ik nooit heb gekend, maar die onmiskenbaar voormalige medewerkers moeten zijn geweest. Geen van hen is jonger dan zeventig.

Dat is het. Voor de rest ontbreekt alles en iedereen. Geen

ministers van de federale of Vlaamse regering, geen delegatie van Kamer of Senaat, geen afvaardiging van het Koninklijk paleis. Nergens is zelfs een camerateam of fotograaf te bespeuren. Jozef Leemans is inderdaad vergeten. Alsof hij al lang geleden uit het collectieve geheugen van het land is gewist.

Als laatste sta ik nu voor de kist. Een van de dragers van de begrafenisonderneming geeft me een witte bloem. Ik maak er een kruisteken mee en leg ze achteraan op de kist. Ik kijk nog eens naar de kist, terwijl ik het hoofd buig. In zulke momenten zijn we vaak koel. We registreren niet. Het is een mechanische handeling. Omgaan met de dood heeft iets irreëls, alsof de doden al in een andere wereld zijn dan die van ons. Ook nu voel ik niets. Het dringt niet tot me door dat in de kist het lichaam ligt van een man die vijf keer premier van het land is geweest. Maar vooral de man met wie ik de afgelopen maanden al die gesprekken heb gehad. Hij heeft me veel verteld. Maar evenveel niet verteld. Hij heeft veel verzwegen, weet ik nu. Is hij zelf wel ooit in het reine gekomen met zijn verhaal? Wat was het dat hij nog had willen zeggen tijdens ons laatste gesprek? Hij zal het nooit meer onthullen. Ik zet een stap opzij en loop weg. Het leven van Jozef Leemans is voorgoed voorbij.

Het luiden van de kerkklokken is gestopt. De kleine begraafplaats is al bijna leeg. Iedereen is weggevlucht naar de wachtende auto's in de dreef naast de kerk. Richard Dries is nergens meer te bespeuren. Drie werklieden staan tussen de graven te wachten om de kist te laten zakken en het graf dicht te gooien. De kraaien vliegen weer over, achternagezeten door een ekster. Hun schor gekrijs en gekwetter snijdt door de stilte. Kiezesteentjes knarsen onder mijn schoenen terwijl ik naar de uitgang loop. Half verkleumd stap ik mijn auto.

'... toenemende kans op smeltende sneeuw,' zegt een stem in de radio en bijna op hetzelfde moment vallen de eerste vlek-

ken op de voorruit. Ik werp nog een laatste blik achterom. De kale populieren langs de muur van de begraafplaats glijden voorbij. Alleen de kraaien zijn achtergebleven. Ook boven het geluid van de motor kan ik hun gekras nog horen. Ik kijk op mijn horloge. Vijf over elf. Ik heb nog bijna vier uur te gaan.

2

Het huisje, de bungalow met de afgebladderde verf en het verwilderde voortuintje, is een beeld dat ik nooit meer kan vergeten. Keer op keer blijft het terugkomen. Ook nu weer, terwijl ik zit te wachten en me voorbereid op wat er straks gaat komen, op het gesprek dat zal beslissen over mijn verdere carrière. Terwijl ik voor mezelf probeer uit te maken wat ik kan zeggen en wat niet en hoe ik het zal zeggen, is dat het eerste waar ik aan terugdenk. Daar is het allemaal begonnen.

Telkens schieten weer andere dingen me door het hoofd. Soms zijn het details die ik niet meer wist en die me ineens weer helder voor de geest staan. Als ik dit morgen doe, zijn het waarschijnlijk weer andere dingen waar ik aan denk. Veel ben ik vergeten, misschien voorgoed. Niet alle dialogen kan ik nog exact reconstrueren. Er is ook zo veel gezegd en zo veel gebeurd. Maar andere dingen zal ik nooit meer vergeten. Ze zitten te diep.

Dit terugblikken rijt wonden weer open. Maar ik kan niet anders. Als ik alles wil vatten wat me is overkomen, moet ik het doen. Ik moet er weer helemaal door. Tot bij het begin van het meest bewogen jaar van mijn leven. Sommige dingen moet ik net uitwissen, voorgoed verwijderen uit mijn geheugen. Omdat ze te pijnlijk zijn. Omdat ik weer normaal moet functioneren. Ook dat kan niet anders. En telkens weer kom ik

terug bij dezelfde vragen. Had alles anders kunnen lopen? Had ik zelf iets kunnen doen om alles anders te doen lopen? Had ik alles kunnen stopzetten? En ik kan maar één antwoord geven: ik weet het niet.

Ik roer in mijn koffie. Nog ruim drie uur, zie ik op mijn horloge. Een pintje zou me smaken. Zou me even kalmeren. Maar nu mag ik geen geval bier drinken. Er hangt te veel van af. Ik moet helder kunnen denken. Stel je voor dat mijn adem naar alcohol ruikt in een van de meest beslissende momenten van mijn leven.

Wat een rit was het geweest, al die maanden geleden. Ploegend door een regengordijn, in halve duisternis, met koplampen die geen tien meter ver leken te schijnen en een navigatiesysteem dat op drift was geslagen. Een helletocht. Achteraf gezien was het dat misschien wel geweest.

Eerst was ik voorbij het straatje gereden. Het was zo smal dat ik het niet eens had opgemerkt en pas na een steeds nadrukkelijker 'probeer om te keren' uit het ineens weer tot leven gekomen navigatiesysteem zag ik het. Een doorsteek naar het bos, meer was het niet. En daar stond dan het huisje. Een meter of vijftig achter de straat. De weg was niet verhard en stond vol diepe plassen.

Ooit moeten de muren wit zijn geweest, maar er hingen alleen nog schilfers van verf. Alles was grijs geworden met sporen van mos en modder en vastgekleefde takjes ertussen. Schuin aan de overkant stond nog één huis en dat was het. Hier had de vijfvoudige premier zich teruggetrokken, diep in de Kempische roots waar hij vandaan kwam. Misschien komt het doordat we te veel films hebben gezien dat we ergens verwachten dat een voormalige premier in een statige villa woont of in een luxueuze flat aan zee. Maar dit was geen Amerikaanse film.

De regen plensde zonder ophouden neer. Ik spurtte over de tegels door het kleine voortuintje en belde aan. Als er geen gordijnen voor de ramen hadden gehangen, zou ik kunnen denken hebben dat het huis leegstond. Maar het huisnummer klopte, nummer twee. De deur ging onmiddellijk open. Rosa had staan wachten, vermoedde ik. Slechts één keer had ik haar ontmoet, jaren geleden toen ik met haar man op een buitenlands bezoek was geweest. Toen leek ze me een typisch Vlaamse huisvrouw van een oudere generatie. Nu was ze een klein, oud vrouwtje geworden, licht voorovergebogen en met sneeuwwit haar, frêle en breekbaar als een porseleinen postuurtje.

‘Dag, mevrouw Leemans,’ zei ik. ‘Ik ben Bert Peeters. Ik heb met u gebeld.’

‘Ja, ja, dat weet ik,’ knikte ze. ‘Kom maar binnen. Hij verwacht u.’

Terwijl ik in de hal bleef wachten, liep ze naar binnen in een kamer. In de hal rook het naar gekookte groenten. ‘Jozef, die journalist is er,’ hoorde ik haar zeggen.

Achter de deur klonken voetstappen en daar stond hij dan. Dat was pas een schok. Echt goed had ik hem nooit gekend, maar goed genoeg om te zien hoe hij veranderd was. Hij was nog kleiner geworden, kalend en met een bril met dikke glazen en een hoornen montuur. Hij zag er opgezwollen uit en erg oud. Zijn hoofd deed me op een vreemde manier aan een duif denken. Hij droeg een grijze wollen cardigan en dikke pantoffels en had een pijp in zijn linkerhand. Een oud mannetje dat klaarstaat om te gaan biljarten. Was hij echt onze eerste minister geweest?

‘Dag, meneer de eerste minister,’ begon ik.

‘Meneer Peeters,’ antwoordde hij en stak zijn hand uit. ‘Ik weet niet of ik u ken.’ Hij schudde het hoofd. ‘Ik herinner me u niet.’